

Paragraaf B	Weerstandsvermogen en risicobeheersing
Portefeuillehouder	K.H. Smidt

De paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing beschrijft de risico's die de bedrijfsvoering van de gemeente in gevaar zou kunnen brengen en geeft vervolgens inzicht in de mate waarin de gemeente deze risico's financieel kan afdekken. De paragraaf richt zich alleen op de risico's die financiële consequenties hebben. Het weerstandsvermogen geeft de verhouding aan tussen de geïnventariseerde risico's en de weerstandscapaciteit (beschikbare middelen). De paragraaf sluit af met vijf financiële kengetallen die inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.

Inventarisatie van risico's

Een risico is de kans dat een mogelijke gebeurtenis, met een negatieve impact voor de organisatie, zich voordoet. Om risico's te kwantificeren dienen zowel de kans op als de impact van het risico te worden bepaald. De niet-financiële risico's, zoals imagoschade, worden niet gekwantificeerd. In de programmabegroting en de jaarrekening wordt de risico-inventarisatie geactualiseerd.

Omschrijving risico	I/S	Kans	Impact	Risico in €
1 Leningen aan deelnemingen (scenario volledig afboeken)	I	10%	780.000	78.000
2 Overige verstrekte leningen (scenario volledig afboeken)	I	30%	615.000	185.000
3 Grondexploitaties (scenario volledig afboeken)	I	30%	1.263.000	379.000
4 Garantstellingen (scenario volledig opgeëist)	I	10%	6.588.000	659.000
5 Garantstelling WSW achtervang (scenario 10% opgeëist)	I	10%	4.459.000	446.000
				1.747.000
6 Gemeenschappelijke regelingen (scenario 5% extra)	S	50%	528.000	264.000
				264.000

1. Leningen aan deelnemingen

De gemeente heeft leningen verstrekt aan deelnemingen in Enexis en Vitens. Van beide entiteiten bezit de gemeente tevens aandelen. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden en om die reden afgeboekt moeten worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%.

2. Overige verstrekte leningen

De gemeente heeft leningen verstrekt aan Essent en Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (SVN). Daarnaast zijn er drie hypotheekleningen verstrekt aan medewerkers. Het risico bestaat dat de leningen oninbaar worden. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 30%.

3. Grondexploitaties

De gemeente heeft in totaal 4 grondexploitaties, te weten Hof van Kalteren, De Valderse II Dwingeloo, Zorgvlied Noord Oost Fase II. en Kalterbroeken. Het risico bestaat dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden en de huidige boekwaarde geboekt moet worden. De kans op een scenario dat de grondexploitaties niet gerealiseerd worden, waardoor de boekwaarde moet worden afgeboekt, schatten wij in op 30%.

4. Garantstellingen

Voor zeven instellingen binnen de gemeentegrenzen heeft de gemeente een financiële borgstelling afgegeven. Dit betekent dat wanneer de instelling zelf niet aan haar aflossingsverplichting kan voldoen, de gemeente hiervoor zorg moet dragen. De kans dat dit zich voordoet, schatten wij in op 10%.

5. Garantstelling WSW-achtervang

De gemeente is door middel van een garantstelling verbonden aan de Stichting Waarborgfonds Sociale Woningbouw. Mocht een woningbouwvereniging niet aan haar financiële verplichtingen kunnen voldoen dan zal zij eerst de WSW aangespreken. Wanneer blijkt dat de WSW onvoldoende financiële middelen heeft dan worden vervolgens andere woningbouwverenigingen aangesproken en tenslotte kan de gemeente worden aangesproken. Het vastgoed fungeert in deze situatie als onderpand. Actium is de grootste woningbouwvereniging die actief is binnen de gemeente Westerveld. Actium beschikt over circa 16.000 woningen die verspreid zijn over verschillende gemeenten. Binnen gemeente Westerveld zijn ongeveer 1.600 woningen (10%) in het bezit van Actium. Naast Actium is woningcorporatie Woonconcept vertegenwoordigd binnen de gemeente. Zij verhuurt één wooncomplex aan een instelling, bestaande uit circa 20 woningen. Bovenstaande gegevens leiden ertoe dat maximaal 10% opeisbaar is. De kans dat dit scenario zich voordoet, schatten wij in op 10%. (<https://www.wsw.nl/gemeenten/achtervang/>)

6. Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente participeert in zes gemeenschappelijke regelingen (te weten IGSD, Reestmond, Veiligheidsregio Drenthe, GGD, RUD en Recreatieschap Drenthe). Het risico bestaat dat een gemeenschappelijke regeling te maken krijgt met een financiële tegenvaller, die dan ook de individuele gemeente treft. Wij gaan er vanuit dat de lastenverzwaring met maximaal 5% zal toenemen. De kans dat dit scenario zich voordoet schatten wij in op 50%.

Algemene uitkering gemeentefonds (risico gedekt uit eigen reserve)

Jaarlijks ontvangt de gemeente ruim € 28 miljoen uit het gemeentefonds. De rijksoverheid kijkt bij de verdeling van het gemeentefonds onder meer naar het aantal inwoners, jongeren en uitkeringsgerechtigden en de oppervlakte van de gemeente en grootte van de watergebieden. Bij de circulaire in mei, september en december kan het voorkomen dat er wijzigingen zijn in de hoogte van de algemene uitkering. De grootste negatieve bijstelling in de afgelopen vijf jaar bedroeg 3% in een periode van de eerste 3 jaren (september 2013). Dit risico is geschat op € 825.000 en is afgedekt middels de reserve rekeningsaldo die eind 2017 € 1.046.000 bedraagt.

Sociaal domein (risico gedekt uit eigen reserve)

De bestemmingsreserve Sociaal domein is in 2015 ingesteld en in 2016 is besloten dat de bestemmingsreserve in ieder geval tot 2020 blijft bestaan. De bestemmingsreserve Sociaal domein bedraagt 31 december 2017 naar verwachting € 2.938.000. Op deze wijze blijft er bij financiële tegenvallers voldoende geld over om zorg te kunnen leveren. Door het vormen van deze bestemmingsreserve wordt het Sociaal domein niet meegenomen in de weerstandscapaciteit.

Inventarisatie weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten te dekken. Bij het bepalen van de weerstandscapaciteit worden incidentele risico's afgedekt met incidenteel geld en worden structurele risico's opgevangen met structurele middelen. Op basis van de Nota reserves en voorzieningen is het volgende bepaald:

- De algemene reserves worden volledig meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit;
- De bestemmingsreserves, stille reserves en stille voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van de weerstandscapaciteit.

Het weerstandsvermogen komt tot stand door de benodigde weerstandscapaciteit op basis van de geïnventariseerde risico's, van de beschikbare weerstandscapaciteit af te trekken. Het weerstandsvermogen is het bedrag dat kan worden aangewend in geval van onvoorziene risico's.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Deze middelen zijn direct aan te wenden voor de financiële gevolgen van een risico.

Vrij besteedbaar	31-12-2017
Algemene reserve	4.640.000
Reserve weerstandsvermogen	1.600.000
Totaal	6.240.000

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft de mogelijkheid om, door middel van een verhoging van belastingen en leges, structurele risico's op te vangen. De OZB is de enige belasting die hiervoor in aanmerking komt. De onbenutte belastingcapaciteit wordt berekend door de maximale tarieven (norm van artikel 12) te vergelijken met het tarief dat de gemeente Westerveld hanteert. De onderstaande tabel laat zien dat de onbelaste belastingcapaciteit € 2.486.000 bedraagt.

Soort	WOZ-waarde	Tarief Westerveld	Tarief art. 12	Vershil	Onbenutte capaciteit
OZB eigenaren woningen	2.145.000.000	0,1105	0,1927	0,0822	1.747.000
OZB eigenaren niet-woningen	388.352.000	0,1494	0,1927	0,0433	191.000
OZB gebruikers niet-woningen	388.352.000	0,1006	0,1927	0,0921	304.000
Totaal	2.533.352.000				2.242.000

Totale weerstandscapaciteit

De som van de incidentele en de structurele weerstandscapaciteit geeft de totale beschikbare weerstandscapaciteit weer. Het ratiogetal weerstandsvermogen is de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld door de benodigde weerstandscapaciteit. Het kengetal weerstandsvermogen bij de gemeente Westerveld is 4,22. Dit betekent dat de beschikbare weerstandscapaciteit meer dan vijf keer hoger is dan de benodigde weerstandscapaciteit. Aldus kan geconcludeerd worden dat de gemeente de geïnventariseerde risico's ruim kan opvangen.

	31-12-2017
Incidentele weerstandscapaciteit	6.240.000
Structurele weerstandscapaciteit	2.242.000
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	8.482.000
Incidentele weerstandscapaciteit	1.747.000
Structurele weerstandscapaciteit	264.000
Totaal benodigde weerstandscapaciteit	2.011.000
Ratio weerstandsvermogen	4,22

Financiële kengetallen en beoordeling van onderlinge verhouding

In onderstaande tabel worden de uitkomsten van de financiële kengetallen weergegeven. De gezamenlijke toezichhouders hebben de financiële kengetallen gecategoriseerd en bandbreedtes gesteld. De categorieën variëren van minst risicovol, gemiddeld risicovol en meest risicovol. Per kengetal wordt een korte toelichting gegeven.

Beoordeling vanuit het interbestuurlijk toezicht	Minst risicovol	Gemiddeld risico	Meest risicovol
Netto schuldquote	<90%	90-130%	>130%
Solvabiliteitsratio	>50%	20-50%	<20%
Grondexploitatie	<20%	20-35%	>35%
Structurele exploitatieruimte	>0%	0%	<0%
Belastingcapaciteit	<95	95-105%	>105

Financiële kengetallen	Jaarrekening	Raming	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
1a. Netto schuldquote	7%	9%	14%	10%	9%	4%
1b. Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	5%	8%	12%	10%	8%	4%
2. Solvabiliteitsratio	61%	59%	59%	60%	59%	60%
3. Grondexploitatie	-1%	3%	3%	3%	2%	2%
4. Structurele exploitatieruimte	6%	-2%	0%	1%	1%	1%
5. Belastingcapaciteit	95%	94%	93%	93%	93%	93%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft de verhouding tussen de netto schuld en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een netto schuldquote kleiner dan 90% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een netto schuldquote van 14%.

Solvabiliteitsratio

Het solvabiliteitsratio geeft de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen aan. De gezamenlijk toezichthouders beschouwen een solvabiliteitsratio groter dan 50% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een solvabiliteitsratio van 59%.

Grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft de verhouding tussen de grondexploitaties en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders beschouwen een kengetal grondexploitatie kleiner dan 20% als het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft eind 2018 een kengetal grondexploitatie van 3%.

Structurele exploitatieruimte

De structurele exploitatieruimte geeft de verhouding tussen het structurele exploitatieoverschot (of tekort) en de totale exploitatieomvang aan. De gezamenlijke toezichthouders vinden een structurele exploitatieruimte groter dan 0% het minst risicovol. De gemeente Westerveld beschikt in 2018 over een structurele exploitatieruimte van 0%.

Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft de hoogte van de woonlasten aan (OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing) van een meerpersoonshuishouden ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De gezamenlijke toezichthouders vinden een belastingcapaciteit kleiner dan 95% het minst risicovol. De gemeente Westerveld heeft in 2018 een belastingcapaciteit van 93%.